

Faşizm II

V — BURJUVA DİKTATÖRLÜĞÜ - FAŞİST DİKTATÖRLÜK

a) Bir Sınıf Diktatörlüğü Olarak Burjuva Diktatörlüğü :

Günümüzde her dikta deneyini, mevcut yönetimin her zor kul- lanma girişimini «faşizm» olarak nitelemek adeta kural halindedir. Özellikle faşist zorbalığın sınır tanımaz karakteri gözönüne alınarak, salt baskı dozunun yüksek oluşu, dikta girişimlerinin faşist olarak ta- nımlanması için yeter kanıt sayılagelmıştır.

Kuşkusuz, faşist deneylerin metod ve uygulamaları, kendileri ile zamandaş veya sonraki kapitalist kamptaki her çeşitten yönetim için elverişli araçlar göstermiştir. Hele diktatörlükler için hayli güçlü esin ve taklit konusu olduğu sözcötürmez.

Baskının çokluğu, faşizmin hemen göze çarpan ayrılmaz bir özel- liği olmasına rağmen temel ölçü değildir. Yani baskının çok veya az olması gibi nisbî ölçüler, bir yönetim biçiminin faşist olarak nitelen- mesine gerekçe olamaz.

Eğer faşizmin özel bir diktatörlük olduğu tezinden hareket edi- yorsak, bu **özelliğin** nereden geldiğini açıkça koymalıyız.

Biz bu yazımızda faşizmin özelliğini ısrarla vurguladık. Faşist dünya görüşünü tahlil ederken, bu görüşün, doğal-organik hayatın özel bir yorumundan kaynaklandığını gösterdik. Faşizmde toplumsal alan- la doğal alan arasındaki ayrımın şiddetle reddedildiği; toplumun, do- ğa yasasına tabi bir alan, yani doğanın aynı nitelikte bir parçası ola- rak ele alındığı özellikle belirtildi. Böylesine bir dünya görüşünün ge- rek burjuvazi ve gerekse diğer mülk sahibi sınıflarca benimsenmesi- nin hangi tarihsel koşullarda, hangi aşamada **mümkün** olduğunu da açıklamaya çalıştık.

Bunların ışığında faşizmi kapitalist sistem içinde mümkün yöne- tim biçimlerinden ve özellikle klasik diktatörlük tiplerinden ayırdeden nedir?

Bu soruya cevabımızı vermeden önce, kısaca burjuva diktatör- lüğünün -egemen sınıfın diktatörlüğü tanımı çerçevesinde- ne olduğu- nu ve niçin uygulandığını belirtelim.

Sınıf diktatörlüğü; bir egemen sınıfın, içinde yer aldığı üretim biçimine özgü kurumsal yapıyı yerleştirmek, genel toplumsal yapı içinde bu kurumları kendi sınıf rasyonellerine dönük (uygun) bir iş- lerliğe kavuşturabilmek için zorun temel araç olarak kullanmasıdır.

Zor, sınıflar varoldukça toplumun ayrılmaz bir ögesi olarak dev- lette kurumlaşır. Devlet, ait olduğu üretim biçiminin **toplumsal öl- çülerine göre belirlenen zor usüllerini uygulama** tekeli elinde tutar. Egemen sınıf devleti kullanarak kendi toplumsal düzenine aykırı gör- düğü veya bu **düzenin gereklerine uymakta** aksayan her birimi veya kişiyi zorlar.

Bir üretim biçiminin, daha üstün bir üretim biçimi tarafından aşılmasını gerektiren nesnel koşullar etkisini gösterinceye kadar, ken- di rasyonellerini işlerliğe kavuşturmak için egemen sınıf tarafından zor kullanılmasının tarihsel-toplumsal bir anlamı, meşruluğu vardır. Yani bu dönemde kullanılan zor nesnel bir zorunluluğun ürünüdür, **toplumsal bir gerekçesi** vardır.

Kapitalist toplumun tarihi boyunca çeşitli burjuva diktatörlük-

leri görülür.* Zamanla bu diktatörlükler, üretim biçiminin aşamalarına ve egemen burjuvazinin üretim süreci içinde giderek değişen fonksiyonuna uygun olarak tutuculaşırlar. Başlangıç evrelerinde daha çok feodalite artıklarına karşı mücadele veren burjuvazinin, sistemin genel tarihsel gerekleri için herşeye rağmen «ilerici» olan girişimleri, proletaryanın siyasal nitelikli hareketlerine karşı tavır almaya başladığı dönemlerde artık yönetici yanı ağır basan sınıf olmasının da etkisiyle «tutucu» hattâ gericedir. Ancak bu gericilik, yine kapitalist toplum yapısı içinde, fakat sınıfsal ilişkilerin daha önceki bir zamana ait biçim ve ölçülerde kalmasına yönelik bir çabadır. Onun için de «tarihin akışına ters» olduğunu söyleriz.

Görülüyor ki burjuva diktatörlüğü, baskı dozu ne olursa olsun, toplumsal anlayışı ne denli haldeki aşamanın gerisinde kalmış olursa olsun, yine de kendisini toplumsal bir yükümlülük içinde sunar, tutuculaşmış bile olsa bir sınıfın toplumsal değer ve ölçülerine uyar.

Bu çerçeve içinde burjuvazinin devleti eliyle uygulanan zorun, bir araç olduğunu görürüz.

Bu açıklamaların sonucu, burjuva diktatörlüğünün tanımını yapabiliriz:

Burjuva diktatörlüğü, kapitalist istikrar ve rasyonalizasyon görevlerini yerine getirmek için (yani toplumsal bir gerekçeye dayanarak) burjuvazinin devletin, zor kullanılmasını en etkili biçimde yerine getirebileceği uygun bir yönetim biçimidir.

b) Faşist Diktatörlük :

Oysa faşist diktatörlüğün «kapitalist istikrar ve rasyonalizasyon» gibi bir «görevi» yani toplumsal bir yükümlülüğü yoktur.

Faşist anlayış, tarihsel insan faaliyetinin, giderek doğanın sınırlamalarından, «yasa»larından uzaklaşarak gelişen, doğal olmaktan, toplumsal olmaya doğru yükselen temel özelliğini kesin bir reddedışten başlar. Faşist dünya görüşünün incelenmesinden açıkça gördüğümüz buydu. Böylesine bir anlayışın yönlendirdiği bir diktatörlüğün kendini «toplumsal» diyebileceğimiz herhangi bir kayıtle sınırlamaya çağını tahmin edebiliriz. Faşist-Nazist uygulamaların, bu akım dışındaki her anlayış sahibi için «akıl almaz bir iğrençlik ve vahşet» olarak nitelenmesi, bundan ötürüdür.

Bir kurdu, bir köpeği, «öldürmek» fiilinden yargılamak anlamsızdır. Kurt öldürmeden yaşayamaz. Bir hayvan olarak o, organik doğanın yasasına tabidir. Zor ise, organik doğal hayatın içsel yasasıdır. Her organizma bu iç yasanın gereği, varlığını, yaşamını sürdürmek, korumak için kendi gücünü, zorunu kullanır. Yani nedeni ve sonucu aynı olan bir «âlem» sözkonusudur.

Faşist ve faşist dikta, kendini bu «âlem» içinde koyar, bu «âlem» içindeymiş gibi davranır.

İnsanın organizma olan fizik yanını tanıır sadece faşizm. O sık sık mâneviyat diye haddinden fazla öne sürdüğü şey özünde bir insanî değerler toplamı falan değil, —bu kelimenin alışılmış kullanılışı içinde— kendine bu «kavga» için telkin araçları üretme çabasıdır. İnsanın tarih içinde doğayı değiştiren, doğa yasalarının üzerinde insan toplumunun giderek gelişen rasyonellerini yaratan insana özgü, insanı ayırdeden fonksiyonunu, tarihi insan eylemini tammaz, kabul edemez. Bunun içindir ki gelecek kapkaranlıktır gözünde. Tarih de yince hep eskiye kaçışında bu umutsuz, kör güdüden hayli malzeme vardır.

Mülk sahibi sınıfların ve özel olarak finans burjuvazisinin hangi tarihî koşullar içinde ve kapitalist sistemin hangi özel aşamasında, «varlıkların koruma» noktasına geldiklerini gördük. Bu noktada, gerek içinde yer aldıkları kapitalist üretim biçiminin ve gerekse sınıf olarak fonksiyonlarının, toplumsal bir anlam ifade etmekten artık uzak olduğu fiilen açığa çıkmıştır. Proletarya devrimi toplumsal ge-

* Burjuva partilerinin (veya mülk sahibi sınıflar partilerinin) kendi içlerindeki rekabet ve çatışmalardan, bir iktidar boşluğu doğmuşsa, egemen sınıflar arasında uzlaşma veya dengeyi sağlamaya yönelik, yürütmenin tüm yönetim yetkilerini elinde toplaması biçiminde (genellikle askerlere dayanan) bir diktatörlük kurulur. Eğer, sistemin çarklarının egemen sınıf yararına daha hızlı ve verimli dönmesini zorunlu kılan ekonomik ihtiyaç varsa veya mevcut işleyişe karşı nisbi bir muhalefeti ancak zorla sindirme imkânı kalmışsa, emekçi sınıflara yönelik zincirleme baskı yöntemleri uygulayan — askerî veya sivil — bir diktatörlük oluşturulur. (Anlaşılacağı üzere yukarıda hakim çizgileri belirten tarifler verdik. Pratikte her iki çizgi de çeşitli oranlarda aynı bir dikta yönetimi içinde bulunurlar.)
Yalnız burjuva partilerine izin veren bir parlamentarizm de bir diktatörlüktür.

Birikim 5 / 18

lişmenin ufkunu berrakça göstermiştir. Ve bu ufukta mülk sahibi için yer yoktur.

Toplumsal hayatı, doğal-organik hayattan şu veya bu ölçüde farklı kabul eden tüm geleneksel ideolojilere bağlı mülk sahibi sınıflar, her şeye rağmen toplumsal bir temeli olan ideolojilerini, dünya görüşlerini, içgüdüsel bir koruma, korunma duygusuyla terkederek, bu duyguyu karşılayan faşist ideolojiye sığınır.

Faşizmin «kavga» ideolojisi, bu görüşü benimseyen ve buna göre davranan kişi ve toplulukların tüm «hayvanî» iç güdülerini ayaklandırdıysa bu garip bir olgu olarak geçitirilmemelidir. Nazi terörü bir avuç SS'in işi değildir. Veya Hitler'in ardında çılgın bir ölüm dansına tutulanlar NSDAP'in militanları değildi yalnızca. İtalyan ve Alman tarihi, incelenmiş bir kültürün, gelişmiş bir uygarlığın ürünlerinden birçok örneği barındırır. Ama bütün bunlar meydanlarda âdetâ dinsel bir ayin yapıyormuşcasına kitap yakma törenlerine katılmaya, binlerce kişinin «yahudi» veya «aşağı ırktan» olduğu için öldürülmesine sırt çevrilmesine engel olmadı. Hattâ bunlar, o çok bilinen örneklere trajikomik bir anlam katıyorlardı: Toplama kamplarının veya SS'lerin önderlerinin bir yandan Faust okuyup bir yandan klasik müzik dinlerken ellerinde insan derisinden yapılmış kırbaçlarını sallayarak, o gün fırınlarda kaç kişinin yakılacağını veya nasıl bir işkence yönteminin daha iyi sonuç vereceğini ciddi ciddi konuştuklarını öğreniyoruz.

Faşist toplumun bir kesiti de en çarpıcı, fakat hiç de istisnaî olmayan yanlarıyla böyledir. Faşist diktatörlüğün kendi temel kurumları, kapalı karmaşık yapısına rağmen toplumun geri kalanının dışında ayrı bir örgüt gibi değildir. Toplumsal hayatın her alanında. Her çeşitten mülk sahibi sınıfları harekete getirir, onları belli eylem tiplerine adapte eder. Yani ardında zoru toplumsal bir araç olarak değil, doğal bir yasa olarak benimsemiş bir topluluk vardır.

Bu diktatörlük, toplumsal bir karışıklık döneminde orta sınıfların düzen istegine de cevap veren otoriter bir yönetimin kendini toplumun üzerinde kabul eden anlayışından ayırır. Bu klasik otoriter yönetimler, diktatörlükler, bazı nisbî değişikliklere zorlansalar bile, toplumsal faaliyetin zaten varolan, ancak o anda terkedilmiş olan kanallarına yeniden dönülmesi ve böyle devam edilmesine nezaret ederler.

Faşist dikta, tarihsel-toplumsal bir gelişmenin sonucu oluşan bu gibi ilişki biçimlerini yok sayar. Toplumsal hayata özgü olan bu ilişkiler, yasa olan zorun —haldeki somut ölçüsü mülkiyetin—hiyerarşiyi belirlediği bir düzenleme içinde yer aldıkları oranda varlıklarını korur veya buna göre bir içerik kazanırlar. Yani toplum doğa içine yerleştirilir ama mülkiyete dayalı hiyerarşi ince bir dikkatle korunur. (Faşizmin yegâne inceliği (!) de buradadır zaten).

c) Faşist Diktatörlük Üzerine Bazı Tezlerin Eleştirisi :

İşte faşizmi inceleyenlerin çoğunu da yanıltan bu mülkiyete dayalı sınıfsal hiyerarşinin aynen korunmuş olması. Bunlar faşizm öncesi egemen sınıfın faşizm içinde de ekonomik çıkarlarını aynen koruduğunu hattâ daha da arttırdığını görüp sonucu ilan ediyorlar: Burjuvazinin diktası. Bu diktanın uygulamalarındaki vahşete, duygusal kökenli bir tepkiyle sıfatlar takıverince ortaya bol «en»li tanım çıkıyor: «Burjuvazinin en gerici, en şöven, en emperyalist unsurlarının en yıldırcı diktatörlüğü.»*

Bir nefreti açıklar bunlar. Ve bir yığın da soru getirir bilimin önüne. Bu «en» berbat niteliklere sahip bir yönetim, bir dikta kitleleri zaptetme işini yaparken nasıl oluyor da ardına kitleleri takabiliyor? Cevap kitlelerin aldatıldığı veya demagojinin kandırıcılığı vs. dir.

Zaten böylesi tanımları yapanlar klasik faşizmin kitleleri peşinden sürüklediği olgusunun sözünü pek etmiyorlar. Bir Marksist ta-

* Bu tarif «Faşizme Karşı Birleşik Cephe» kitabının 58. sayfasında (Ser Yayınları, 1969) yapılıyor. Gerek bu tarif gerekse hepsi bu anlamda olan diğer tariflerde faşizmin gerekçesi aşağıda en kapsamlı haliyle sunduğumuz şekildedir: «Burjuvazi, emperyalist savaktan, Rus Devriminden ve Sovyetler Birliğinin on yıllık varışından ve bu faktörlerin proletarya, köylü, baskı

rihî bir olaydan, bu olayın kendisi için ne denli acı bir anlamı olursa olsun kaçınmaz. Bu «olay»ı açıklamak zorundadır. Ve Marksizmin bilimi toplumsal gerçeğin üzerine cesaretle gitmemize imkân veren zenginliğiyle bize ışık tutmaktadır.

Yine bu tanımın kendi içinde sükutla geçirdiği bir olgu daha vardır: Faşizm, sermayenin devlete egemen olduğu bir dönemde, bu sınıfın koyu bir diktayı zorunlu görmesi sonucu oluşmuşsa niçin elinde tuttuğu hazır, örgütlü zor gücünü, devleti kullanmıyor da, sayıları milyona varan SA'ları, Kahverengi Gömlekli vs. örgütleyip kullanıyor?

Bütün bunlara «sermayenin en soven en emperyalist vs. kesiminin diktatörlüğü» anlayışı içinde özlü cevap vermek mümkün değildir. Ve böyle olunca da elbette etkili bir mücadele vermek sözkonusu olamaz.

Yukarıda andığımız «manzara»nın iki önemli, temel çizgisi, rengi bunlardır. Bunların ilkinin, yani faşizmin, orta-küçük mülk sahiplerini ve bazı zümreleri de kapsayan geniş kitle desteği sağlayabilmesinin tarihi nedenlerini evvelce açıklamıştık.

İkincisine, yani faşizmin kendi örgütlü zor gücünü devletin dışında (ancak ondan tamamen bağımsız değil) oluşturma ihtiyacına da açıklık getirmek gerekir.

Devlet, egemen sınıfın baskı aracıdır. Ancak, bu araç, bu egemen sınıfın da içinde yer aldığı bir toplumsal yapının gereği olarak biçimlenir. Ve toplumsal yapının, sistemin savunulması için gerekli mekanizmalara sahiptir. Sistemin, sistem olarak devamı için varlığı şart olan toplumsal ölçülere değerlere tabidir bir yerde. Hattâ bu değerler, ölçüler artık aşılmış olsa bile, sistem eğer bir toplumsal bütünlük sağlayabileceğini öne sürüyorsa bunları ister istemez kabullenmek zorundadır. Devletin tekelinde olan zorun uygulama sınırlarını bu ölçüler belirler.

Ama eğer egemen sınıf «sistemin savunulmasından», «sınıf olarak varlığını savunmak» noktasına gelmişse, herşeye rağmen, kurulu devlet mekanizmasının geleneksel yapısı fazlasıyla kullanışlı değildir. Bunun içindir ki faşist hücum kitaları «devlete yardımcı olmak» için çarpınır dururlar. Kuşkusuz devlet içinde bu «yardımcı»ların gayretkeşliğinden duygulanıp, «yardımcı»lara devletin de «yardımcı» olmasına çalışanlar az değildir. Fakat yine de faşistler imkânı elde eder etmez hemen bu eski mekanizmayı, toplumsal ölçü vs. gibi şeylerin artık sözünün edilmediği bir **organizmaya** çevirirler.

Yukarıda sınırlı eleştirisini yaptığımız en yaygın tanımdan daha değişik görüşlere de kısaca değinelim.

Bazısı «orta burjuvazinin reaksiyoner diktatörlüğü»dür. der. Orta burjuva katılmasından kaynaklanan bu tez de aynı hatayı paylaşır. Üstelik biraz daha vahimleştirerek, Orta burjuvazinin faşizmdeki rolünü evvelce anlattık. Ayrıca «orta burjuvazi»nin yani orta-küçük mülk sahiplerinin bağımsız bir ideoloji oluşturmalarının imkânsız olduğu bilinir. «İki yanlı tehdit», «iki yanlı davet»tir de aynı zamanda, Bu bakımdan salt orta burjuvaziyi **harekete geçiren** bir durum olamaz. Orta burjuvazi **harekete geçirilendir**.

İlk görüş «kapitalist rasyoneller» için uygulanan bir faşizmden, ikincisi de —açık belirtilmese de— «orta sınıf rasyonellerinden» kalan bir faşizmden söz ediyor. Faşizmi, sınıf veya sistem rasyonelleri gibi «toplumsal» ölçülere sahip veya bu ölçüleri koruyan siyasî hareket olarak koymak, yanlışlığın temelidir.

Bir tarif de şu: faşizm, «siyasî planda geri çekilmiş burjuvazinin, maddî, sosyal planda güçlendirilmesi olayıdır. Burada faşist yönetimin olağan burjuva yönetimlerinden farkı vurgulanabilmekte ancak ayırım sun'i kalmaktadır. Böylesi keskin «plan» ayırmalarını yapmak zihnî kurgu da mümkündür.

altındaki uluslar ve sömürge halkları üzerinde yaptığı büyük devrimci etkilerden sonra, eski parlamenter demokrasi biçimi ve yöntemleri ile halk kitlelerini sınıf egemenliği altında tutamayacak ve kapitalist istikrar ve rasyonelizasyon görevlerini yerine getiremeyecektir. Burjuvazinin tek çıkar yolu kitleleri faşizm ile zaptetmektir. **Faşizm burjuvazinin sınıf egemenliğinin son aşamasıdır.** (a.g.e. s. 35) Biz buradaki «kapitalist istikrar ve rasyonelizasyon görevini yerine getirmek» için «kitleleri faşizmle zaptetmenin tek çıkar yolu olduğu» temel görüşüne katılmadığımızı daha önceki açıklamalarımızda belirttik.

Birikim 5 / 20

VI. MİLLİYETÇİLİK — TÜRKİYE'DE FAŞİST HAREKET

a) Burjuva Milliyetçiliği — Faşist Milliyetçilik :

Milliyetçilik, burjuva devrimleri döneminin ideolojisidir. Serbest rekabetçi kapitalizmin tarihi özelliklerini taşır. Bu dönemin, feodaliteden miras aldığı, **feodal birimlerin toplamı olan ülkeyi, dil, ekonomik yaşantı birliği ve ulusal bilinç temalarıyla vatan** haline getirmeye çalışır.* Bununla mevcut üretim biçiminin, içinde yeterli bir hareket ve gelişme imkânı bulacağı bir alan yaratılır. Yüzyıllardır birbirinden ayrı kendi sınırlı dünyalarında yaşayan topluluklar, ortak bir ulusal kültür içinde kaynaştırılır.

Bu tarihsel oluşumun içinde milliyetçilik, feodal ideolojilere göre ileridir. İçinde bulunulan maddî ilişkilerin mümkün kıldığı bir geniş kapsamlı, **birleştirici** programdır.

Ancak kapitalizmin emperyalizm aşamasında, yani **üretici güçlerin gelişiminin, dünya ölçüsünde bütünleşebilme imkânını zorunlu kıldığı bir çağda, milliyetçiliğin, vatanla sınırlı alanı ve programı aşmıştır.**

Fakat kapitalist-emperyalist sistem içinde büyük ölçüde **birleşmiş dünya alanı, yine de sınırlı alanlar toplamıdır.** Ülkeler aralarında yoğun ilişkiler olmalarına rağmen, siyasal sınırlarla ayırıldıkları birbirlerinden. Üstelik farklı düzeylerde bu ülke halkları. Ve Metropol-sömürge ilişkisinin korunması, **alanların birleşmesinden çok, alanların bağımlılığıyla nitelenen bir evrensellik verir sisteme.**

Proleterya devrimi, yalnızca sınıf ilişkilerini değiştirmekle kalmaz, özü gereği, alanlar arasındaki bağımlılık ilişkisini reddederek, tek bir birleşmiş alanı gerçekleştirmeye çalışır. (Proleter enternasyonalizmi).

Bu oluşum, sömürge veya yarı sömürge tipindeki ülke halklarında derin yankılar yapar. Böylece emperyalizm, hem metropoldeki işçi sınıfı hareketi tarafından, hem de sömürge ulusal kurtuluş hareketleri tarafından ikili bir tehditle karşılaşır. Mevcut sömürgeleri elde tutan emperyalist ülkelerde «alanın korunması», sömürgeci kit veya olmayan emperyalist ülkelerde de «alanın yeni baştan düzenlenmesi» baş sorun olur. Temelde her iki tip emperyalist ekonomice çözümlenmesi gereken sorun; bu yeni oluşum karşısında toptan alanın nasıl reorganize edileceğidir. Ancak bu ikinci tiptekilerde daha acil bir sorundur. Bunun içindir ki, «reorganize»nin dayanacağı «yeni ilke»ler buralarda geliştirildi.*

«Tehdit»in anavatan içinden —işçi hareketi nedeniyle— daha dolaysız oluşu, öncelikle «anavatanın düzenlenmesini» gerekli kılar. Bu düzenleme, onu zorunlu kılan proleter devriminin tüm sonuçlarına ve sömürge halklarının hak isteklerine köklü bir tepki anlayışıyla yapılmalıdır. Eskiden piyasanın otomatik işleyişinin kaçınılmaz sonuçlarından olan sömürge-metropol ayırımının değiştirilebilir olduğu gösterilmiştir artık. Buna tepki, **tarihî olarak doğmuş olan farklı alanların, yapısal olduğunu göstermeye çalışan, metropol alanının (anavatanın) ayrıcalıklı durumunu değişmez sayan bir ideolojiyi gerektirir.**

Aynı anda, tarihî toplumsal gidiş içinde ya büyük sermaye yutulmak veya proleterya devriminin özel mülkiyetsiz programıyla, sınıf olarak önleyemeyeceği kayboluşun kaçınılmazlığını yaşayan metropol-lerin orta-küçük burjuvazisi de **alan** aramaktadır. Mülkiyetinin çapının gerektirdiği bu alan ancak kendi sınırlı «vatanıdır».

Bu iki, ayrı büyüklükteki sermaye-mülk sahibi sınıfın aynı yöndeki arayışları şöyle bir **geçici** sentezi mümkün kılar: Finans burjuvazisinin **sınırlı alanların toplamı olan dünyası**, bu sınırlı alan (ülke) lardan kendi üslenmiş olduğuna (anavatanı), —bu alanın orta-küçük mülk sahiplerine de özel ayrıcalıklar vehmedilerek— kalıcı, **üstün** bir statü verilmesi yoluyla **reorganize** edilir.

Bu **üstün alandaki** orta-küçük mülk sahiplerine, **yeni statülerinin güven verici** yanları iyice benimsetildiğinde formüle edilen faşist «mil-

* Bu Bölüm de her iki milliyetçilik, Alan açısından ele alınmaktadır. Burjuva milliyetçiliğinin, kendi alanı dışında başka ulusların burjuva milliyetçiliği için de alan hakkı tanımaması, ideolojisi gereğidir. Kuşkusuz bu alanları mutlak kabul etmez. Kendi alanını diğerleri zararına genişletmek ister. Oysa faşizmin milliyetçiliğinde böyle «genişletme» bir alan anlayışı yoktur, «derinliğine» diyebileceğimiz bir alan anlayışı vardır. Kendi ayrıcalıklı alanı, toplam alanların üzerindedir. Buna uygun olarak da kendi ulusunun diğer uluslar üzerinde, üstünlüğü kabul edilir.

* 1920 sonrasında faşist veya faşist benzeri hareketlerin iktidarı ele geçirdiği ülkelerin Almanya gibi sömürgelerini kaybeden, İtalya gibi sömürgeleri kit, İspanya ve Portekiz gibi mevcutlarını elden kaçırmaya aday ülkeler oluşu ve hepsinin de bir «devrim öncesi» dönemi yaşadıkları gözönüne alınmalıdır.

iyetçilik», kuşkusuz o bilinen burjuva rasyonellerince oluşan milliyetçilikten, özünde farklıdır.

Çağımızda, faşizme hizmet eden milliyetçilik böyle bir «milliyetçilik»tir.

b) Türk Milliyetçiliği İdeolojisi :

Türkiyede para-faşist MHP'nin «milliyetçiliği» de aynı ayrıcalıklı alan (ülke) milliyetçiliği anlayışına uygun olmak zorundadır ve öyledir.

Kısa bir tarihçe ile milliyetçi ideolojinin alan ve içerikçe geçirdiği değişimleri hatırlatmak yararlı olabilir.

Başlangıcında Türk Milliyetçiliği hareketi, «milliyetçiliği», ekonomik-toplumsal bir biçim içinde sundu. Ziya Gökalp'in «Türkçülüğün Esasları» bir siyasal program gibiydi. «Solidarite» —dayanışmacılık— temel esprisi içinde bir programdır bu. «Türkleşmek - İslâmlaşmak - Muasırlaşmak», «Türk milletindenim, İslâm ümmetindenim, Batı medeniyetindenim» sözleri, çağınm eklektizme yatkın kafalarını açıklar. «Kültür» ve «medeniyet» ayrımı yukarıdaki temaları tutarlı kılabilmek için zorlanmış, hattâ belli ölçülerde değiştirilmiş kavramlardır. Bu çabalar çöküş halinde bir imparatorluğu korumakla, belli ölçülerde yenilemek arasında gidip gelen siyasal-ekonomik kaygıları yansıtır.

Önceleri «Turan», «Kızıl Elma» temaları yaygındır. Bunlar, İttihat-Terakki ideologlarınca (Ziya Gökalp'da başı çekenlerdendir) Abdülhamit'in İslâm birliği politikasına tepki olarak geliştirildi. Ayrıca o çağda başkent kültür ve politika dünyasında etkin olan Çarlık Rusya'sından gelme Kırım Tatarları, Kazan Türkleri v.s.nin aydınlarının da katkıları çoktur. Batıda genişleme olanaklarını yitirmiş, günbegün gerileyen Osmanlı devleti, istilâcı geçmişinden kaynaklanarak, kendine ancak doğuda yeni alanlar bulabileceğini keşfeder.

Türk milliyetçiliği akımı ancak 20. yüzyıl başında yarı-resmî bir ideoloji olarak ortaya çıktı. Ve bu andan kısa süre sonra en uç temalarını kullandı. Türkçü-Turancı* biçimiyle İttihat-Terakkinin I. Dünya Savaşı içindeki politikasını etkiledi. Savaş içinde ta Hinde, Türkistana varmak isteyen ufak-sembolik ama büyük umutlar bağlanabilen girişimler yapıldı. Dönem, Enver Paşanın 1921'deki anlamlı sonuyla noktalandı. Bu ilk dönemi simgeleyen, Türk milliyetçiliğinin ilk ideologu Ziya Gökalp'in, değişim trendi bu genel trendle uyum halindedir. Turancılıktan «Anadolucu»luğa dönüş olarak görürüz bunu. Ancak bu anda bile İslâmî öğeyle bağlarını koparmamıştır ve en somut önerileri, bu dinsel faktörü hesaba kattığı durumlarda belirdi. Asya ve Afrikanın İslâm sömürge halklarının İngiliz ordusu içinde Çanakkale, Arap yarımadası savaşlarında Osmanlı ordularına karşı savaşması, Arap milliyetçi hareketinin dramatik ayrılıkçı karakteri, İslâmî ögenin güçten düşüşünü hızlandırır.

İşgal günlerinde İstanbul hükümetinin politikası ve hemen hemen hepsi dinsel sloganlarla yürütülen isyanlar, Bağımsızlık Savaşının yönetici sınıf ve zümrelerinde, yalnızca halifelik kurumuna karşı değil, bu kurumu meşrulaştıran İslâmî ideolojiye karşı da tepkiyi arttırdı. Bizzat Bağımsızlık Savaşının önderlerinin halkın geniş kesimlerinde etkili dinsel ideolojiyi kullanma gereksinimleri, başlangıç anlarındaki esnek politikayı zorunlu kılar. Savaşın bitiminden 3 yıl sonra Şeyh Said isyanının da aynı dinsel sloganlarla yürütülmesi yeni bir devleti inşa etmekte olanlara daha açık milliyetçi ideoloji araçları kullanma olanağını sağladı. Şeyh Said isyanında etnik yanın da önemli oluşu, bundan sonraki milliyetçiliğin asimilasyona ağırlık veren özelliğini geliştirme gerekçesi olur. 1925 yılından sonra Türk milliyetçiliğinin daha şoven bir niteliğe büründüğü, birtakım bilim dışı tezlerle yürütüldüğü görülür. 1945'lere kadarki dönem küçük farklarla aynıdır.

Türk milliyetçiliği ideolojisinin kaynaklarını, oluşumunu, anlat-

* «Bütün dünya Türklerinin, yaşadıkları topraklar üzerinde egemen bir devlet etrafında birleştirilmesi» olarak formüle edebiliriz «Turan Ülküsü»nü. Sınırları tarihi olarak Doğu ve Kuzeyde eski Hun devletinin, Batı ve Güneyde Osmanlıların ulaşabildiği sınırlarla ifade edilebilir. (Belirtelim ki böyle bir tarif Türk milliyetçilerinin yazılarında bu biçimiyle yoktur. Ben bunların kendi tarih millet tezleri için ileri sürdüklerinin mantıklı sonucu olarak bu tarifi yapıyorum.)

Dikkat edilirse Selçuk ve Osmanlı yayılması Orta Asya'dan uzaklaşan bir rota izler. Üstelik bu uzaklaşmayı gerçekleştirenler Orta Asya'da varsayılan büyük Türk kitlelerinden ayrılarak, onların orada kalmasına rağmen yaparlar bu işi. Bu olgu alan açısından olduğu kadar kültürel, ulusal motifler açısından da böyledir. Böylece merkezî Anadolu olan devlet, Orta Asya ile başlangıçta varolan bağımlı zamanla kesmiş, giderek unutmamıştır hattâ, Türklerin Anadolu'ya gelişlerinden imparatorluğun kesin çöküş dönemine kadar izenen çizgi budur. Dolayısıyla 1000 yıla yakın bir zaman Anadolu ile Orta Asya'nın ilişkili kanalları teker teker kurumuştur. Selçuk-Osmanlı kültürünün İslâmî olduğunu savunuların Bu iki alan arasında, 1000 yıldır süren çeşitli halklar arası kaynaşım sonucu etnik bir bağın olabileceği hayli su götürür. Bu olguyu da dikkate alan o dönemin İslâmcıları Anadolu ve Orta Asya arasındaki 1000 yıllık kopukluğun önemini anlıyor ve «Turancılığa» saldırıyorlardı. (Günümüzdekiler de sükutla aynı işi yapıyorlar.)

Turancılık, milliyetçi mantık açısından dahi bu denli su götürür temel-

mak değil konumuz. Bu kısa giriş, başlangıçtan 1950'lere (hattâ 1960'lara) gelinceye değin «milliyetçi»liğin yalnızca ideoloji olarak değil, bununla ilgili kurumlarıyla da devletin güdümünde hattâ tekelinde olduğunu göstermek içindir. Halkevleri, Türkocakları, Tarih Kurumu, Dil Kurumu v.s. hepsi yarı-resmî kurumlar olarak devlete veya aynı şey olan CHP'ye bağlı idiler.

Bu ana kadar tek istisna 1944 yılındaki geniş İrkçi-Turancı tevkifatıdır. 1944 yılının, Türkiye'nin yıllardır Nazi Almanyası yanında harbe girmesi için sürdürülen çabaların en sonuncularının yapıldığı yıl olması gözden uzak tutulmamalıdır. O yıla kadar, İnönü politikasının bol kozla oynama özelliği,* elde her çeşit eğilimin kadrosunu hazır tutmak, gerektiğinde kullanmakla kendini gösterir. İnönü ve CHP bir kimyager hassaslığı ile oranları tesbit eder. Nitekim o 3 Mayıs 1944'e kadar, bürokrasi-ordu-geçmiş içinde bizzat Almanların organize edebildiği propogandaya ses çıkarılmamıştır. Cephe gezileri, burslar v.s. ile yalnızca Alman hayranları devşirmekle kalmayıp, ırkçı-Turancı ideolojiyi de körükleyerek beslediler.*

Yeri gelmişken belirtelim; üstün ırk politikası güden bir devletin en kararlı düşmanının diğer bir ırkçı devlet veya örgütü olması akla gelir. Ancak II. Dünya Savaşı deneyi bunun tam aksini gösterdi. Action Française kalıntılarının Nazilere paralı köpeklik yaptığı, İtalyanlarla işbirliğinde bulunduğu, Yunanistan'da da şoven milliyetçilerin aynı görevleri şevkle yerine getirdikleri vs. bilinir. Her ülkenin «aşırı milliyetçileri» birbirleriyle çok kolay anlaşılır. Bunun görünürde başlıca iki nedeni var ve ikisi de faşizmin iç mantığına uyar. Birinci neden —en önemlisidir— Nazi ve yerel şoven milliyetçilerin ortak bir anti-komünist temelleri oluşudur. İkincisi otoriter devletin bir unsuru olmanın, hattâ istilâcılarının lütuflarıyla nisbî özerkliğe sahip bir devleti yönetmenin güdük bir yerel milliyetçi-faşist grup için yeterli bir amaç sayılması.*

Böylece Türk milliyetçiliğinin özel evriminde 1960'lara dek (1944 olayı hariç (ki o da 8 aylık bir yargılanmadan sonra beraatle sonuçlandı, sanıklar görevleri başına döndü) devletin resmî milliyetçiliğinin güdümü görülür. 1965'lerde OKMP ve sonraki MHP örgütlenmeleri, bu klasik, optimal dozda devlet milliyetçiliğinin terkedilip, para-faşist anlayış içindeki «milliyetçiliğe» geçildiğini simgeler. Kuşkusuz bu gelişme, önceleri klasik milliyetçiliğin, gelişen sosyalist muhalefete karşı kullandığı bir araç olarak çıkar, giderek ondan farklılıklarını koyar, daha özerk bir politika uygular.

c) Türkiye'de Faşist Hareket :

Türkiye'deki faşist hareketin partisi MHP'nin üzerinde ayrıca bir inceleme yapmayı gerektirecek, özgün bir yanı yok. Faşizmin bilinen kalkış noktalarından çıkan her sığ kafanın, kurabileceği bir yapısı var. Bay Türkeş'in «9 Işık», eş dost sohbetlerinde orta burjuvularımızın ve kahve köşesinde işsiz politika meraklılarımızın «milleti kurtarmak» için hemencecik buldukları tedbirlerin asker-bürokrat üslubuyla toparlanmasıdır. Burada belirtelimki ekonomik-sosyal sorunlara «münasip gördükleri» çözümler açısından «Führer» ve «Duçe» de Bay «Başbuğ»dan daha az sığ değillerdir. Ancak bu klasik faşist «önder»lerin —özellikle Hitler de gözlemlenen— «görüş» ve «uygulama»larındaki «iç tutarlılık», «özel mantık», Bay «başbuğ»da aramanın yersiz, gereksiz ve boşuna olduğunu belirtmek gerek. Bu husus, klasik faşist metinlerle Bay Türkeş ve MHP ideologlarının «9 Işık», «Milliyetçi - Toplumcu Düzen», «Temel Görüşler» vs. gibi eserlerinin karşılaştırılmasında da göze çarpar. Sadece «doğa yasası» teriminin yerine «milletler savaşı» gibi bir terim değişikliği yapılmıştır bazı yerlerde.

Fakat yine de bir özellik var. (bu «özellik»in —henüz incelemediğimiz— diğer geri bıraktırmış ülke faşist hareketlerince paylaşıldığını, dolayısıyla bir özellik sayılmayacağını, «kapitalist-empyralist

leri olduğu için, gerçekçi burjuva milliyetçileri tarafından ciddiye alınmamıştır. (M. Kemal-İnönü, olgun Z. Gökalp v.b.) Yalnızca bazı propoganda amaçları için kullanılmıştır. Fakat faşizm gibi, toplumu doğanın bir parçası sayan anlayış, etnik bir temele dayanmak zorunludur. Türkiye'de faşist milliyetçilik bu tartışılmalı etnik temele dayalı «Turancılık» yapısı gereği benimsemeğe mecburdur.

* Aynı tarihlerde, «komünist teşekkül» iddiasıyla «İleri Gençler Birliği» ve bağlı tevkifatlar da yapılır. Devlet (CHP-İnönü) o güne kadarki oynak politikayı bırakıp Amerikan-İngiliz kampına kapaga atar, partilere «müsaade» eder.

* İngiliz emperyalizminin İslâmcılığı, Almanlar'ın Turancılığı desteklemeleri Türkiye tarihinin ilginç yanlarından biridir. Hareket dergisinin 108. sayısındaki «Yanlış Şuur: Turan» yazısında, Malraux'nun «Aaltenburgun Ceviz Ağaçları»nda anlatılan bir olay çevresinde yapılan açıklamalarda; Turancılığın bir kıskırtma motifi olarak kullanıldığı ileri sürülüyor. (Hareketin İslâm-Türk sentezi fikri etrafında toplanan bir kadro dergisi olduğunu belirtelim.)

* Aslında daha derin bir nedenden de bahsedilmelidir. Bu, tüm ırkçı-faşist düşüncelerin temelinde insanlar arasındaki eşitsizliğin doğaya uygun ve değişmez bir hal, kural olduğu yolundaki kesin saplantılarıdır. Hitler her ulusal birim içinde yönetici-seçkin azınlıklar olabileceğini, ama bunların tarih içinde aşağı ırkaria ilişki içinde bulunan Art kanının taşıyıcıları olduğunu ve bunların yokolmasıyla o ulusun haldeki kuvvetliliğinin de yokoluvreceğini söyler. —«Kavgam» adlı kitabının 300-301'deki Japonya'yla ilgili sözler ilginç bir örnektir — (Bu, yukarıdaki inancın Germentist yorumudur.)

sistem içindeki Neo-faşist eğilim» üzerine vardığımız sonuçlar bölümünde dolaylı olarak belirtiyoruz. Ancak bu «özellik»in somut, Türkiye ile ilgili bir yanı var ki birçok geri ülke faşistleri için çok dolaylı bir ilgi konusudur.)

Bu MHP faşist hareketinin, klasik faşizm üzerine edinilmiş kazanımın aksine içsel olarak kendini genel kapitalist mihraka bağımlı ko-yuşudur. Kuşkusuz «bizim faşistlerimiz» son derece öfkelenirler bu sözlere. Onlar kendilerini «üçüncü yolcu —ki dünyada en çok trafik olan yol bu «üçüncü yol»dur. Bunun içinde üzerinde yalnız itişme olur, tikanıktır— «bütün emperyalizmlere düşman» vs. ilân etmek-teler ve bunu insanı kuşkuya düşürecek kadar çabalamalarla yap-maktadırlar.

Bu geri bırakılmış ülkenin bağımlı faşizminin Türkiye'deki özel yanı aşağıda sunacağımız örnekte açıkça belirir. Bu örnek Enver Paşa'nın da bulunduğu yerde, yani o «Turan ülküsü»nün gerçekleştirilmesi genel planında yapacağımız ufak bir mantıkî gezintidir.

Bölümün başında açıkladığımız faşist milliyetçiliğin kendi ayrıcalıklı alanını kurma gereksinimi, Türkiye'deki faşizm için Turan tezine tekrar dönmekle giderilebilir. Yalnız geçmişin Orta Asya'sındaki göçebe Türkmen vs. toplulukların bugüne birer sosyalist toplum olduklarını bilmekteyiz. O zaman şimdilik kaydıyla «Anadoluculuğu» —yani Doğu'da Kürt halkı üzerinde yıllardır sürdürülen baskı ve asimilasyonu daha da sert, kıyıcı usullerle sürdürmeyi—* biraz daha ilerde Musul, Batı Trakya dahil «Büyük Türkiye»yi, uzak amaç olarak da «Turan»ı tesbit ediyor. Ancak tüm bu hayalleri kurarken faşizmin antikomünizm olan kaynağına her şeyiyle bağlı olduğunu biliyor —hayali dahil. Anti-komünist NATO ittifakı içinde bulunuşu bunu ısrarla savunuşu onun orta vadedeki özel planlarını— üstelik Yunanistan da NATO üyesi— kâğıt üzerinde bırakıyor. Hele uzun vadeli planını, güçlü SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti karşısında yalnızca ABD önderliğindeki kapitalist dünyanın yedeğinde yürütmekle olabirliğe kavuşacağını bilip hayal ediyor.

MHP'nin millî savunma ve dış politika ile ilgili görüşlerinde «çevremizdeki ülkelerden daha güçlü olmalıyız. SSCB hariç» formülasyonuna bolca raslanır. Çevresindekilerin hepsiyle «hesabı» olan bir «hareket», hariç tuttuğu SSCB'ni de ağababası ABD'ye havale ediyor böylece.

d) Faşist Hareketin Gelişme İmkânlarının Analizi:

Bugün para-faşist MHP'nin Türk Milliyetçiliği, en azından kendi «milliyetçilik»lerinin resmî milliyetçilik yerine konması politikası içindedir. Şimdilerde devletin resmî ideolojisi olan «Atatürkçülük»ün (1925-1940 arası hariç) uzlaşmacı milliyetçiliğine sahip ordu ve sivil bürokrasinin geniş kesimi henüz büyük kaymalar göstermemektedir. Fakat geleneksel kurumlardaki «Atatürk milliyetçiliği», Türk burjuvazisinin ekonomik-politik bir bunalım anında siyasî kontrolü yitirmesi karşısında MHP'nin faşist milliyetçiliğine kayabilir.

Yukarıda anılan geleneksel devlet kurumlarının, aristokratik-kralcı ideolojilerin temel üsleri olma durumunu korudukları Almanya ve İtalya'da faşist hareketler, bu kurumlarla ittifaklar aradılar. Bu, «kurumların milliyetçiliği» merkezî feodalite döneminin milliyetçiliğinin derin izlerini taşımakla, kapitalist sistem içinde oluşan faşist milliyetçi anlayıştan bir ölçüde farklıydılar.

Kuşkusuz Türkiye'de bu ülkelere benzemeyen bir oluşumdan sonra bu noktaya gelindi. Devletin resmî milliyetçilik ideolojisi, bir ölçüde dinsel-feodal ideolojiye karşı verilen bir mücadelede oluşturuldu.

Bu milliyetçilik ise önceden gördük ki bir doz değişikliğine imkân verecek geçmişe sahiptir. Ve bunun içindir ki ordu üzerine oynama faşist parti için cazip bir politika olarak kalacaktır. Ancak soy faşiz-

* Bu «Anadoluculuğu», Anadolu'daki Kürt halkı için ne denli parlak(!) planları olduğunu görelim: «Türk milletinin başını belaya sokmadan kendileri de yok olup gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler. İran'a, Pakistan'a, Barzani'ye gitsinler. Birleşmiş Milletler'e başvurup Afrikada yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu, fakat ayrıntı kabardığı zaman önünde durulamadığını ırkdaşları Ermenilere sorsunlar da akılları başlarına gelsin.» (Ötügen, N. Atsız s. 28-29)

«... o topraklar harita üstünde bizimdir. Hakikatte değildir. Oralarda yalnız devlet nizamları değil, Türklük de öğretilir... Halbuki bu durumun bir çaresi vardır. Keskin kılıç gibi mülössir, Kristof Kolomb'un yumurtası kadar kesin ve açık bir çare: Oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini silahları ile olduğu gibi yerleştirmek...» (MHP Yol, I. Tümtürk)

«Oraya», «silahları ile yerleştirilen» «Kazak ve Kırgız göçmenlerin bu «masumane» hareketinden hiç kimse kuşulanmamalı. Ola ki «orada-kiler», «o toprakların» «bizim» nasıl yapılacağını merak ederlerse, bu «ayrıntı başından kabarıkların «başını belaya sokmuş» olurlar.

min kendi zor gücünü geleneksel devlet gücü dışında oluşturma çabası ve buradan kalkılarak ülkemizde yaygın bir örgütlenme düzeyine ulaşmış olması (ülküci teşkilâtlar yoluyla) faşist partinin, **orduyu etkisi altına alabileceği** kanısını kuvvetlendirmekte. Bu imkânna oynamak, ittifaktan çok daha değişik sonuçlar verir ve daha farklı «uygulamalar» ister. (Son yıllarda İtalya'da açığa çıkan teşebbüsler örneği) ayrıca diğer sağ partilerin tabanlarındaki genişleme imkânlarının açık oluşu da ordu konusunda aceleci davranmayı şimdilik önüyor olmalı. Bir de, ordunun yüksek komuta kadrolarının, vakıflar, OYAK vs. yoluyla klasik burjuva örgütleriyle uyumlu oluşları, en azından MHP'ye **henüz «saatlerinin gelmediği»**ni düşündürüyor.

Devlet kurumlarına yönelik çalışmaya ağırlık verme yolundaki siyasal seçiş, içine girdikleri Cumhuriyet dönemi devletinin son elli yıllık uygulamada beliren usullerine uymayı da gerekli kılacaktır. MHP'nin bu yolda başarılı oluşu, devleti kontrol eder hale gelişi, sert ve faşist mukalliti bir askerî nitelikli diktadan başka sonuç vermez. Böyle bir politik seçiş, açıkça reddetmemekle beraber, **kitle destekli bir faşizm eğilimi** de gözlemleniyor MHP içinde. Bu eğilim daha soy bir faşizmdir.

«Kavgam»dan bir pasajı aktaralım :

«Pan jermenist hareket faaliyetlerinin büyük bir kısmını halk içinde değilde parlamentoda geliştirmeye başlayınca belki bir an için kolay başarılar elde etti, fakat buna karşılık geleceğini feda etmiş oldu.» (a.g.e. s. 109)

Eğer faşist partinin, bir toplumsal bunalım anında —ki burjuvazinin yönetici sınıf olarak önlemekte başarısız kaldığı bir oluşumun klasik burjuva partilerini güçsüz bıraktığı bir andır bu— «geniş bir destek» bulabileceği imkânına dayanan politik stratejisi söz konusu ise, bu stratejinin köşe taşları ancak **klasik burjuva partilerine karşı belli bir tavır alışla** yerleştirilebilir.

Bu açıklamalar, Türkiye'deki faşist parti için kısa ve uzun vadeli iki siyasal seçişin söz konusu olduğunu göstermektedir. Ya uzun vadeli seçişe ağırlık vererek kitle desteği sağlamaya yönelecek veya kısa vadeli sonuç almak için devlete oynayacaktır. Fakat uzun vadeye dayanan stratejinin, kısa vadeli çözümden sonra uygulanma imkânı yoktur. Bu orjinalitenin kaynaklarını şöylece sıralayabiliriz:

1) Klasik faşist uygulamaların yapıldığı ülkelerin aksine, Türkiye'de **etnik yapının homojen olmayışı**, yani millî meselenin önemi.

2) Devlet ve özellikle **ordunun** son yüzyılda ve hele Cumhuriyet döneminde **siyasal tavır alışlarına karşı tepkinin** yaygınlığı (tek parti uygulaması, 27 Mayıs ve 12 Mart'a karşı tepkiler).

3) Emperyalizme bağımlı bir ülke olan Türkiye'de ekonomik yapının **kaynakların tahsisinden çok kaynak yaratılmasına** gerek duyuran tarihsel bir geçiş anını yaşamakta oluşu. Bu olgu, kaynak yaratılmasında kaçınılmaz olarak fedakârlık yapacak sınıfların acilen belirlenmesini zorunlu kılar. Böylece faşist partiyi maskesini çabucak indirmeye zorlar.

Türkiye'nin bu genel yapısal özelliklerine ek olarak, yaşadığımız dönemin özel koşulları da yukarıda belirtilen faşist stratejilerin kademeli uygulanışına imkân vermemektedir. Bu özel - aktüel durumun belirleyici yanı şudur: Genel olarak tüm mülk sahibi sınıflar ve özel olarak büyük sermaye, kendi geleneksel burjuva partilerinden haideki kadro bunalımına, acil bir çözüm istemektedir. Çünkü CHP'nin demokratik - sol ekonomi politikasının gerektirdiği sınırlı tavizlere dahi tahammülü olmayan sermaye çevrelerinin, kendi partileri arasındaki içe dönük mücadeleyi hoşnutsuzlukla karşıladığı açıktır. Bu durumda «anti - komünizm» ve «milliyetçilik» teması altında yapılan çağrı, bu temayı en çok kullanan MHP'yi önemli bir tercihle karşı karşıya getirmektedir. «Cephe» iktidarının, MHP'nin az olan oylarının katılımıyla kurulabilir olması, yapılacak tercihi son derece kritik hale sokmuştur.

Bu noktada artık MHP ikili oynayamaz. Sermayenin kulu olarak iktidara ortak olmak zorundadır. Artık ucundan da olsa sahip olduğu devlette payını, etkisini artırmaya ağırlık vermek zorundadır.

Yukarıda sıralanan, Türkiye toplumunun yapısal diyebileceğimiz özelliklerinin dikkatli bir yorumu (özellikle 1. ve 3. maddelerde belirtilen) MHP gibi bir partinin öyle hatırı sayılır bir «kitle desteği» sağlayamayacağını gösterir.

Ancak bu sonuç, «kitle destekli faşizm»den söz ederken ileri sürdüğümüz varsayımın, önemini azaltmaz. Aksine bu varsayımın, faşist taktiğin başarısını belirleyecek, tek önemli ölçü olduğunu vurgular. Gerçekten de bir MHP faşist iktidarı ancak bu partinin kendini klasik burjuva partilerinden ayrı gösterebilmesine, onlara karşı belli bir karşı tavır alıştaki uygulama yeteneğine, yani bu görünüşüyle, bunalım anındaki anti - kapitalist birikimi ustaca saptırabilmesine bağlıdır. Bunlar yalnızca hatırı sayılır bir kitle desteği sağlamasına değil, aynı zamanda devlet güçlerini etkisi altına alabilmesine de imkân verir.

e) MHP ve Cephe Politikası:

Buraya kadar yapılan analiz çerçevesi içinde baktığımızda yerleşik kanının aksine MHP'nin MC'ye katılmasının faşist parti taktiklerinden hayli uzak bir adım olduğu görülür.

Faşist partiler böylesi «cephe»lere kendilerinin çok daha etkin ve belirleyici oldukları an ve koşullarda girmeye özel dikkat gösterirler. Bu ana kadar da cephe ortaklarına karşı yıpratıcı bir propagandayı sürdürürler. Böylece kitleler önünde bu prestiji sallantıda gruplarla birarada olmanın uyandıracığı olumsuz görünüşü önledikleri gibi, «anti-kapitalist» propagandalarına da zemin bulmuş olurlar. Aynı zamanda muhtemel bir siyasal-toplumsal bunalım anında klasik burjuva partilerinin yönlendirici fonksiyonlarını kaybettikleri burjuva devlet kurumlarına da kolayca etkide bulunabilirler.

Oysa bugün MHP, bir yönetici sınıf olarak tek elci burjuvazinin henüz «yönetemez» hale gelmediği, ancak aralarında 1970'lere kadar derin ayrılıklar belirleyen egemen ittifakın siyasal partileri arasında oy parçalanmasından doğan iktidar bunalımında bir ittifak giriyor. Şu anda bu ittifakı dışından belirleyen, Ecevitçi CHP'nin seçim kazanma ihtimalidir. Yani şu anda tek elci burjuvazi dahil hemen bütün sınıflar yıpranmamış bir CHP alternatifi karşısında denemeye değer» tavır içindedirler.

Hernekadar sermaye cephesinin acil çağrısı bu partiyi güç karşı konulur bir baskıya maruz bırakıyorsa da kararlı, ve özellikle sallantıdaki AP yöneticilerini hedef alan yaygın bir itham propagandası ilerisi için elverişli bir yatırım olabilir. Gerçi sermayenin bir bölümünün kızgınlığını çekerek üzerine, ama bu giderilmez bir kayıp olmazdı. Ancak bugün tercih yapılmıştır ve MHP efendisinin anlık hizmetine koşulmuştur.

f) Cephe İçinde Durum :

Bugünkü Cepheyi oluşturan partilerde bir iç bunalım hüküm sürmektedir. Özellikle AP yöneticileri için hayati önemde olan bu olgunun varlığında MC harekâtı son şanstır. AP yöneticileri dağılmış sağcı oyları toparlayabilme başarısını gösteremedikleri anda silinirler. Bu toparlanma MC partileri arasında organik bir birleşme ile sağlanmaya da çalışılabilir. Önceki iktidar deneyinde hayli sarsılan ancak MC içinde daha atak davranmakla eski konumuna erişmeye çalışan MSP, bu organik birleşmeye yanaşmayacaktır. Üstelik bu partinin AP ile sürdürdüğü mücadele ve bunun sonuçları, temsil ettikleri ideolojilerin hayli farklı oluşu, MSP'nin de katılacağı bir birleşmeyi imkân dışı bırakmaktadır. Fakat AP tabanındaki su yüzüne çıkan bazı eğilimler aynı şeyin MHP için mümkün, hattâ istenir bir

sonuç olduğunu akla uygun kılıyor. Böylesi bir birleşme imkânı bazı MHP yöneticileri için de cazip bulunmaktadır. Bunlar AP'ye hakim olabileceklerini hesap etmektedirler. AP yöneticilerinin bu hesapları etkisiz kılmaya ve eğer birleşme olacaksa kendi siyasal tercihlerine tabi olunmasına dikkat edecekleri açıktır.

Seçim ittifakı gibi çareler geçici, taktik hedefler olduğundan, üzerinde durmuyoruz.

Sermaye partilerinin toplam oy potansiyellerinin kendi etraflarında biraraya gelmesini istemek elbette MC partilerinin her birinin gönlünde yatan aslan. Gerek organik birlik, gerekse diğerlerinin silinmesi bahasına potansiyelin bir partide toplanması hallerinin her ikisinde de tayin edici olan, bu noktaya varıncaya dek her partinin uygulamada göstereceği başarıdır. Bu bakımdan Cephe içinde rekabet hayli yoğun. Bunun içindir ki her parti, her alanda diğerlerinden geri kalmamaya çalışacaktır. Bu ortamda hayli atak denemeler olmaktadır. MHP kendi pazarlık metaı olan «bozkurtlar»ını daha da faal hale getirerek ve onlara yaptıracağı işleri ortaklarına da mecburen onaylatarak inisiyatifi ele geçirmeye çalışabilir. Ancak MC'nin salt siyasal amaçlarla yani burjuva partilerinin birleşmeleri için kurulmadığı açıktır. Egemen sınıfların ekonomik-toplumsal talepleri her an gündemdedir ve hükümet bunları elbette yerine getirecektir. Yıpranmamış bir CHP'nin olduğundan daha solda yürütülecek muhalefatinin varlığında bu taleplerin geniş emekçi kitleleri zararına olan sonuçlarını örtbas etmeye çalışmanın hayli zor olacağı da bilinmektedir. Bu çerçevede içinde, MHP'nin Nazi müridi kanadı —ki toplumcu sloganları çarpıtılmış bir içerikle sunarak kitle içinde yeni «arkadaş»(*)lar edinmeye çabalamaktadır— bu sloganlarıyla etkili olamayacağını sezmektedir. Tedirginliğinin kaynağı da buradadır.

MHP yaşadığımız anda kaderini belirleyecek seçimini yapmak zorunda kalıyor. Herhangi bir burjuva partisi veya kanadı olmak, veya faşist gömleğini iyice sırtına geçirmek arasında oynuyor. (*)

Daha henüz MC'nin bir sermaye koalisyonu olduğu, yürütülen ekonomik taviz politikası yüzünden geniş kitlelerce pek farkedilememekte. Bu yüzden MHP bu anda kendi içindeki ikilemi gidermek için atakta bulunabilir. MC'nin oluşturulmasıyla kazanılan başarıdan daha da fazlası, bu cepheyi kendi için uygun şartlarda bozan partinin olacaktır. Bu imkân hâlâ vardır. Fakat MHP yöneticilerince yapılan son girişimler, sermaye çevrelerine kendilerini benimsetmek için hazırladıkları «erken bir atak» oldu. (Odalar Birliği seçimleri esnasında) Yani yukarıda anılan «imkân»a oynamadı. Girişimin başarısız kalışı, doğrudan doğruya AP'li ekibe yöneltilmesine rağmen bu parti tarafından sessizce izlenmesi ilginçtir. MHP'nin bu alanda uğradığı yenilgi, parti yöneticilerinin fırsatçı eğilimini olduğu kadar, zamanlama hatasına düşüklerini de gösteriyor. Olay, görünürdeki güçsüzlüğüne rağmen MHP'nin özellikle AP içinde epey sempatican kitleye sahip olmadıkça böylesi iddialı bir girişime yeltenmeyeceğini göstermesi açısından anlamlıdır. Eğer MHP, AP ve diğer partilerdeki gizli taraftarlarına dayalı bir politikayı uygulamakta devam ederse; parti «merkez» yöneticilerinin, sermaye çevreleri nezdinde itibar kazanarak ve bu imkânı kullanarak, gelecekte de koalisyonlarla sürdürülecek burjuva hükümetlerinde devamlı yer tutmayı amaçladığını söyleyebiliriz.

Böyle bir seçimin özellikle küçük mülk sahibi sınıflardan ve bunların genç unsurlarından oluşan MHP tabanında, bunların kadrolarında açık bir tepkiyi davet etmesi oldukça imkân dahilindedir. Bu olursa, hem faşist partinin, özünde, tek elci burjuvazinin yapısal gereksinimleri için bir araç olduğu gerçeği somut olarak belirir, hem de bu eğilimin, küçük ve orta burjuvazi ile kaynaşabilme imkânı geniş ölçüde önlenebilir.

* Yeri gelmişken «Devlet» dergisinin MHP Merkezine yakın kişilerin çıkardığı, «Merkez»in kontrolünde geleneksel yayın organı «Genç Arkadaş»ın İstanbul Ülkü Ocaklarının yayını olduğunu belirtelim.

* «Genç Arkadaş»ın 8. sayısındaki «Genç Kartallar kargaların gölgesinde savaşmaktan usandı» başlıklı yazının özünü ifade eden şu cümle dikkate değer: «Çilesidir onun kargalar görüldüğü vakit salınıp, yorgun-argın kafeslere kapatılmak. YETER ARTIK» Bu genç kuşları «kafesleyenin» Bay Türkes ve MHP merkez yönetimi olduğunu anlamak için arif olmaya gerek yok. Karga imajı ise — biz yazarın sürç-ü lisanına verssek bile — sanırız Bay Başbuğu oldukça gocundurur.

Buraya kadar pek sözkonusu etmediğimiz MSP de sembolleşen dinsel ideolojinin, orta ve küçük mülk sahipleri üzerindeki etkisi, ülkemiz için önemli bir özelliktir. 50 yıl adeta yeraltına itilen ve böyle yaşayan MSP, CHP ile ittifakında hayli sarsılmışsa da tabanı üzerinde ideolojik etkisini hâlâ sürdürmektedir. Legale çıkmanın ve iktidarda olmanın sınırlı da olsa tadına varmış olanlar için, devlet - ordu katlarında MSP'ye duyulan kuşku gerçek bir rahatsızlık konusudur. MHP'nin Türk - İslâm formülasyonu bu kesimlere yöneliktir. Amaçlanan, orta sınıflarda yaygın ideolojik akımları birleştirdiği imajını yaratarak, bahsedilen rahatsızlığı kendi bünyesi içinde giderebileceğini göstermektir. MSP ve MHP arasındaki çekişme de buradan kaynaklanmaktadır.

Elimizdeki veriler ve MHP'nin mümkün politik seçişlerinin incelenmesi şu genel sonuçları veriyor.

1) MHP, faşist parti, henüz köklü bir politik tercih yapmamıştır. Yalnızca önemli bir eğilim (sermaye içinde etkili olma yolunda) gözlenmektedir.

2) Devlete oynamak MHP'nin mümkün tek genel stratejisidir. Ve devlet içinde yerleşik resmî ideolojinin faşist temalarla eğilim duyması imkân dahilindedir.

3) MHP'ye kitle desteği sağlayacak sınıfların ideolojik yapısı halen genel bir kararsızlık, arayış içinde değildir. Aynı şey bu sınıfların ekonomik çıkarları için de söylenebilir. Bu bakımdan hem MSP - MHP ilişkileri veya çatışması, hem de sosyalist siyasal hareketin bu kesimler üzerinde etkili bir çalışmayı doğru biçimde yürütmesi tayin edici önemini korumaktadır.

4) MHP'nin MC içinde yerleşmesi bu parti içinde huzursuzluk yaratmıştır. Eğer MC iktidarı döneminde bu koalisyonu oluşturan partiler, köklü bir ekonomik - siyasal tercihle yüzyüze kalırlarsa, bu huzursuzluğun hayli kesin sonuçlara yol açacağı söylenebilir.

VII. FAŞİZMLE MÜCADELEDE TEMEL YAKLAŞIM SORUNU

a) İdeolojik Mücadele :

İncelememiz sonucunda vardığımız sonuç şu oldu: Kapitalizmin egemen sınıfının kendi varlığını devam ettirme güdüsü, varlıklarının ancak mülkiyetleriyle (mallarıyla) mümkün olduğu önyargısıyla hareket eden sınıfların devrim korkusuyla birleştirilebildiğinde faşist siyasî hareket başarı kazanır.

«Varlığını sürdürme güdüsü»nün doğal karakteri, gerekçesiz zorbalığı, kuvvete tapışı da beraberinde getirmekte. Hernekadar bu «güdü»yle hareket edince bunları kabullenmenin de kaçınılmaz olacağını deneyler gösteriyor ise de bu sonuç hemencecik oluşmuyor. O güne dek tarihsel - toplumsal gelişmenin —sınıflı toplum içinde de— yarattığı ölçüler, değerler, kurumlar kolayca silinmiyor. Faşizme karşı, özellikle yine orta sınıflara seslenen «demokratik mücadele» programları, bu değer ve kurumlar öne sürülerek yapılıyor. Faşizme karşı liberal ve sosyal - demokrat tepki bu sloganda ve onun içeriğinde somutlaşır.

Fakat eğer liberal veya sosyal demokrat bir yönetim altında iken bunalım doğmuşsa, bu çağrılar anlamsız kalacaktır. Özellikle sosyal - demokratların iktidarda olduğu anlarda bunalımın patlak vermesi, gerek sosyal - demokratların kendilerini «akıllı sosyalistler» olarak lanse ettikleri, gerekse faşistlerin, onların «sosyalist» olduklarını sürekli propaganda ettikleri bir dönemde, bu «demokratik mücadele»nin daha da itici - uzaklaştırıcı bir etkisi olur.

Sosyal - demokrat politikalar, yapısı, doğası gereği geçici bir dönemin, geçiş anlarının politikalarıdır. Genellikle orta çapta bir bunalımla daha derin bir bunalım arasında yönetimi elde tutarlar. Ve bu süre içinde de soldan sağa bir eğilim gösterirler. Ancak, kendinde

umutların toplanması, başlangıçtaki sol görünümü dolayısıyla. Soldan sağa kayış umut sahiplerince farkedildiğinde bu, umutsuzluğa dönüşür. Bu dönüşüm,, kapitalizmin içsel yasalarınca hergün çözülen orta sınıfların sosyal-demokratlara izafe ettiği sosyalizmden de umutlarını kesişlerini ifade eder.

İşte bu umut kesiş döneminde orta sınıfların mülkiyet tutkusu fanatikleşir. «Umudun yitirilmesi» sürecinin daha da yıpratıcı sonuçlarını yaşarken (sosyal-demokrat iktidarın çöküş anında) yapılan «sosyalizm» çağrıları, «azaba çağrı» gibi gelir onlara.

Bu açıklamaların ışığında faşizme karşı sosyalistlerin mücadelesinin nereden başlaması gerektiğini çıkarabiliriz.

Sosyalist hareket, özellikle sosyal-demokrat iktidarlar döneminde, kendi niteliksel farklılığını son derece yoğun politik kampanyalar, propoganda çalışmalarıyla sergilemeli, bu esasa dayalı örgütlenmelerde somutlaştırmalıdır. Bu faaliyet geniş anlamda bir sosyalizmi açıklama işidir.

Faşizmin, «güdü»lerini ayaklandırmak istediği orta sınıflar üzerinde yapılacak propogandanın hayati önemi bilinir. Bu alanda yapılacak propoganda, siyasî açışma, orta sınıflara orta sınıflar, orta mülk sahibi sınıflar olarak kalacaklarını temin eden bir programla asla yürütülmemelidir. Zor, fakat mutlak gerekli olan hedef, bu sınıfların oldukça güçlü mülkiyet duygularının zayıflatılması, bu yargıların temelsizliğinin, geçersizliğinin sabırla açıklanmasıdır. Kuşkusuz bu işte tam başarı sözkonusu değildir. Önemli olan büyük çoğunluğun sosyalizm ile sosyal-demokrasinin ayrılığını kavraması, kuşkularının dağıtılmasıdır. Eğer aynı dönemde sosyal-demokrasiye karşı bir faşist muhalefet de sürdürülüyorsa, bu ideolojik plandaki kampanyanın faşizmin iğrenç yüzünü sergilemeyi de yerine getirmesi gerekir. Hele bu, faşist propogandanın «toplumcu» maskesiyle arz-ı endam etmek huyunun varlığında, şarttır.

Bu teşhir kampanyasında kullanılacak sloganlar, ideolojik mücadele araçları, faşizmi savunmaya mecbur etmeli, onun gerçek kökenini açığa çıkarmaya yönelmelidir. Sosyalist hareketin kampanyası taarruzî bir nitelikte olmalıdır. Unutmamak gerekir ki propoganda faşizmin hayati eylemidir. Bu alanda teşebbüs ve yaratım insiyatifini elinde tutan, ikircikli sınıf ve tabakaları etkilemeyi başarır. Yukarıda da belirttik ki asıl tayin edici olan budur.*

Eğer bir sosyalist hareket, toplumsal gidişi doğru tahlil edemez ve özellikle sosyal-demokrat veya ilımlı parti yönetimlerinin kaçınılmaz sonuçlarına zamanında doğru politikalarla karşı çıkmazsa, mücadeleyi kazanma imkânını geniş ölçüde yitirir. Bunalımın hazırlıksız yakaladığı bir parti, sonradan suç «sosyal-demokrat ihanete» ve benzerlerine bağlayamaz. Hiçbir gerekçe bu kadar yersiz değildir. «Sosyal demokrat» kararsızlık, kaypaklık bu harekete başından yerleşmiştir. Karar anlarının partisi değildir onlar. Bunun bir vakia olduğu kaç kez söylenmişken, kabahati kararsız sosyal-demokratlara yüklemek, en azından bilgisizliktir.

İdeolojik savaşta kullanılacak sloganlar, açıklamalar, teşhir metotları apaçık, yalın doğrudan olmalıdır.

Orta sınıfların yerleşik önyargılarını sarsmak gerekir, onları okşamak değil. Çünkü bunalım, arayış dönemlerinde, tutarlı, güçlü motifler geçerlidir. Sosyalizm olanca zenginliği ile, yaratıcı toplumsallığı ile, güvensizlik, kuşku içindeki orta sınıflara —belki sınıf olarak değil ama, bir toplumsal bütün içinde insanlar olarak— mülkiyetlerinin veremeyeceği zengin ufku aşlamaya yönelmelidir. Çünkü aynı güvensizlik ve kuşku ortamında faşizm, millet veya ırk veya bir çevre içinde düzen programıyla çıkar ortaya.

b) Faşist Saldırı Karşısında Tavır :

İdeolojik mücadele, mücadelenin bir yanındır. Faşizmin gerekçesiz zoru aynı zamanda bir propoganda unsurudur da. Yani kuvvet

* Burada sloganlar ve faşizmin teşhiri konusunda tek bir örnek çerçevesinde bazı açıklamalar getirmek isteriz. Örneğimiz «faşizm sermayenin kanlı diktatörlüğüdür» sloganı. Bu slogana bakıldığında, dikkatin kanlı sözcüğü etrafında yoğunlaştığı farkedilir. Slogan —ki bir tanıma-teşhir amacıyla yapılmıştır— kanlı bir diktatörlük'e dikkati çekiyor. Buradan «kanlı» niteleyici sıfatını çıkarırsanız «sermayenin diktatörlüğü» tamlamasıyla karşılaşırız. Tanımın, teşhir cümlesinin, vurucu, dikkati çekici ögesinden yoksun bu tamlamanın kendisi bile kitlenin siyasal tepkisine konu olması gereken bir diğer gerici eğilim iken, sloganın yapısı içinde adeta «ehveni şer» olarak sunulmaktadır. Burada kastedilenin bu sonuç olmadığını «iyi niyete» güvenerek söyleyebiliriz. Ama bu hatayı eksiltmez. Slogan «kanlı» bir olguya tepki duyurur. «Sermaye» ve «diktatörlük» bunun gölgesinde kalır.

Sözünü ettiğimiz slogan-tanım bir incelemede, makalede ifade edilebilir ve yazının bütünü içinde amaçlanan etki ve işlevi yerine getirebilir. Ancak bir slogan olarak yetersizdir.

gösterileri, sistemli saldırılar, cinayetler, bastırma-sindirme amacıyla beraber bunları seyredenlerde kuvvete karşı hayranlık uyandırmayı da sağlamaya yöneliktir. Aşağıdaki pasaj bu konuda aydınlatıcıdır.

«...Toplum ancak kuvvetli şeyler karşısında eğilebilir. Nasıl kadınlar zayıflara baskı yaptığı halde, kuvvetli olanın karşısında diz çökerlerse, topluluk da otoriteyi zayıfa tercih eder.» (Kavgam, s. 38)*

Faşist hareket için zorbalık vazgeçilmez bir ögedir. Propagandasının temeli güçlü görünmek ve gücünü ispat için saldırmaktır. Bu bakımdan faşizme karşı yöneltilen ideolojik kampanyanın, faşist saldırılar ortamında yürütüleceği bellidir.

Her ne kadar faşizm, zorbalık karşısında sinilebileceğini hesaplamışsa da bu zorbalığa karşı sistemli-düzenli bir tepkinin zorbalığı tecrit edebileceğini, içgüdüsel sinmenin yerine toplumsal bir karşı koymanın geçebileceğini kendi mantığı gereği hesaplamamış görünüyor.

Özellikle devlet kuvvetlerinin açık veya dolaylı desteğinde sürdürülen saldırılarda düzenli-soğukkanlı bir savunmayı hazırlamak çok önemlidir. Panik ve başbozuk bir tepkinin ağır fizik ve moral kayıplara yol açacağı bellidir. Hele kitleye açık toplantı ve yürüyüşlerde güvenliği sağlamanın ne denli güç ama gerekli ödev olduğu, bunun da sosyalist kadrolara düştüğünü bilmek zorundayız. Faşist saldırıya karşı eylemli tepkinin kitlelerde oluşmasını sağlamak tek tutarlı yoldur. Hiçbir zaman faşist çete ile salt sosyalist kadroların düellosuna veya mukabil teröre başvurmamak gerekir. Aktif, soğukkanlı bir savunmanın güç başarılabilir ama zorunlu bir biçim olduğunu tekrar tekrar kadrolara ve kitlelere benimsetmek zorundayız. Faşist grup terörüne, kitlesel karşı koymayla cevap verilmelidir.

Araştırmamız, faşizmin «kompleks bir anti-komünizm» olduğunu vurguladı. Bu basit görünen formül aslında sosyalist mücadelenin faşizm konusundaki politikasının temelini, asıl başlangıcını işaret etmektedir. Şöyle ki, «faşizme karşı mücadele» anlayışı, **tepkici** bir yaklaşımdır. Sosyalistler faşizm karşısında tavır almak değil, faşizmi kendisi karşısında tavır alacak bir mücadele zeminine çekmek durumundadırlar.

Önemli olan nokta şudur: Çağımızda herhangi bir alanda, henüz somut bir faşist örgütlenme olmadığı anda bile, biz bu eğilimin sistemin içinde varolduğu gerçeğini bilmeli, hareketin etkinleştiği anda şu veya bu biçimde ortaya çıkacağını kabul etmeliyiz. Yaşanan anda insiyatifi elde tutmak doğacak bir faşizmin buna göre biçimlenmesini de sağlamak demektir. Sosyalist hareket karşısında egemen sınıfların mutlaka tepki gösterecekleri belliyken, bu tepkinin, **egemen sınıfa has bir anti-komünizm olarak biçimlenişi**, en azından orta-küçük mülk sahiplerinin bu tepkiye araç olmalarını önleyecektir.

O zaman, faşizm gerçek yapısal özelliğiyle yani bir egemen sınıfın kendi çöküşünü önlemek için giriştiği son bir çaba olarak belirecektir. Burjuvazi, elindeki devletini çıplak bir baskı mekanizması olarak halkın üzerine salacaktır. Dolayısıyla tarihi boyunca gördüğü en yaygın toplumsal muhalefetle karşı karşıya kalır. Bu muhalefet içinde sosyalist öncülük artık reddedilemez bir olgudur.

Dikkat edilmesi gereken bir nokta şudur: Sosyal-Demokrat iktidarlar derinleşen sosyal bunalım içinde genellikle dengeli-pasifist bir politikaya kayar. Soldan sağa kayış olgusu yukarıdaki eğilimle birlikte yürür. Bu esnada partinin içinde başlangıçtan beri varolan sol kanat, merkez ve sağ kanatlardan uzaklaşır. Yani sosyal-demokrasinin eklektik yapısı, bu genel eklektik anlayışı bir ölçüde barındırarak da olsa sınıfsal kökenli bir ayrışmaya uğrar. Burada sosyal demokratların sol kanadıyla etkili bir ittifakı zamanında kurmak sosyalistler için hayati önemdedir.

* Şu alıntıda ve tüm faşist metinlerde «kadın» sözcüğüne ve bizzat kadına verilen aşağılayıcı yere, fonksiyona dikkat edilmeli, vurgulanmalıdır. Kadının çocuk imal eden bir makina, bir ev aygıtı olarak «düzen» içine yerleştirilmesi tüm gerici akımlar gibi faşizmin de temel özelliklerinden biridir.

Bu açıklamadan çıkacak en öznlü sonuç şu olmaktadır: Sosyalist mücadele **etkici** bir anlayışla yürütüldüğü anda, güçlü bir tepkiyle de karşılaşsa, görünüşte daha zor durumda karşılaşır gibi de olsa, faşizmi bağlar, kendine tabi kılar, sendeletir, kendini teşhire zorlar. Böylece de onun tüm mülk sahiplerinin ortak hareketi olmasını önler.

Önceki bölümlerde faşizmin kendini doğuran ikili oluşum nedeniyle iktidara geliş ve iktidarını sürdürüş dönemlerinde sırayla bu ikiliği yansıttığını belirtmiştik: **İlk dönemde** burjuvaziyle beraber, tüm mülk sahibi sınıfların ve **özellikle orta sınıfların faşizme kayışları**, **ikinci evrede** burjuvazinin yapısal isteklerine bağımlı olan **faşist iktidardan, orta sınıfların uzaklaşması**.

Klasik faşizm uygulamalarında ikinci evre, faşizm iktidara geçtikten sonra başladı. Kuşkusuz önce orta sınıf kökenli faşist militanların —ki bunlar hem anti-komünist hem de anti-kapitalist olunabileceğini zanneden saf militanlardı— acımasız tasfiyesi yapıldı. Böylece genel faşist hareket içindeki orta sınıflar, vurucu kadrolarından mahrum edildi, dolayısıyla etkisizleştirilerek bağımlı hale getirildi.*

Bu ikinci evre, yani faşizmin kendi ideolojisine uygun yapısal düzenine geçişiyle birlikte, orta-küçük mülk sahiplerini etkisiz bir araç haline getirişi süreci, çok daha önce başlatılabilir. Yani uygun bir mücadele stratejisiyle daha önce faşist hareket içinde yer almış bile olsa orta-küçük mülk sahibi sınıfların ayrılması gerçekleştirilebilir. Unutulmamalıdır ki bu sınıfları faşizme de itebilen bir toplumsal bunalım içinde politize olmuş kitlelerin aktif muhalefeti karşısında, faşist eğilimin darbe vb. yollarla iktidara geçme girişimleri kolay göze alınmaz. Aksine, bir sosyalist hareket için daha elverişli bir durum sözkonusudur.

Bu yazıda bir «program» öneremeyeceğimiz bellidir. Ancak bu «program»a nasıl yaklaşmak gerektiğini açıklamaya çalıştık.

Etkin, işlerliği olan, ayrıntılara kadar düzenlenmiş tutarlı bir programın bir **sosyalist parti fonksiyonunu** zorunlu kıldığı tartışmasız bir gerçektir. «Bu «program»ı çağının ve toplumunun doğru kavranılmasıyla oluşturmadıkça «sosyalist parti fonksiyonu»na sahip olunamayacağı da bugün aynı derecede bir gerçektir. ■

* Aynı şey, faşizmle uzlaşabileceğini sanan klasik burjuva partilerin kadrolarının, reformist sendika yöneticilerinin, geleneksel ordu ve silvil bürokrasinin de başına geldi.